

SLOVENSKÁ HUDBA

REVUE PRE HUDOBNÚ KULTÚRU

V čísle: Emočné bloky – Hudobné divadlo

1

ROK 2024 / ROČNÍK 1

Vydáva Hudobné centrum v spolupráci so Slovenskou muzikologickou asociáciou.

Časopis s podporou:

Šéfredaktorka:

Alena Čierna

Redaktorka:

Katarína Godárová

Anglický preklad:

autori, Katarína Godárová

Návrh obálky

a grafickej úpravy časopisu:

Eva Kovačevičová-Fudala

Obálka – reprodukcia:

Ján Huňady © 2023

Obálka – text:

Adriana Récka © 2024

Foto obálka:

Ján Huňady © 2024

Jazyková úprava:

Katarína Godárová, Alena Čierna

Redakčná rada:

Jiří Bezděk (Czech Republic), Ladislav Kačic (Slovakia),
Yvetta Kajanová (Slovakia), Slávka Kopčáková (Slovakia),
Tamara Levaja (Russia), Jana Lengová (Slovakia),
Zuzana Martináková (Slovakia), Águeda Pedrero-Encabo
(Spain), Lubomír Spurný (Czech Republic),
Eva Szórádová (Slovakia), Viktor Telyčko (Ukraine),
Hana Urbancová (Slovakia), Jan Vičar (Czech Republic),
Julijana Zhabeva Papazova (Macedonia)

Príspevky sú recenzované.

Časopis je evidovaný v databázach / Abstracted and Indexed in:

RILM (Répertoire International de Littérature Musicale), EBSCO – RILM Abstracts of Music Literature.

Všetky texty sú publikované so súhlasom autora a vydavateľa.

ISSN 1335-2458

EV 5447/16

OBSAH

---

5 Úvodom

Štúdie

- 9 Slávka Kopčáková: Zavŕšený život naplnený láskou k poznaniu a hudobnou krásou : Ad honorem Ladislav Burlas
- 21 Kristián Mikulovský: Emočné bloky v umeleckej činnosti
- 57 Zuzana Hubinská – Andrea Gíbalová: Tanečné divadlo na Slovensku
- 68 Michaela Mojžišová: Konvergenzie a divergencie v slovenskej opernej tvorbe 21. storočia

Úvaha

- 82 Pavol Smolík: Opera SND v Bratislave: otázky, problémy, výzvy

Recenzia

- 90 Pavol Brezina: Konvergenzie a divergencie umení
- 94 Register autorov
- 97 Pokyny pre autorov

CONTENTS

---

5 Preface

Studies

- 9 Slávka Kopčáková: A Completed Life Fulfilled with the Love of Knowledge and Musical Beauty: Ad Honorem Ladislav Burlas
- 21 Kristián Mikulovský: Emotional Blocks in Artistic Creation
- 57 Zuzana Hubinská – Andrea Gibalová: Dance Theatre in Slovakia
- 68 Michaela Mojžišová: Convergences and Divergences in the 21st Century Slovak Opera

Reflection

- 82 Pavol Smolík: Opera of the Slovak National Theatre in Bratislava: Questions, Problems and Challenges

Review

- 90 Pavol Brezina: Convergences and Divergences in Art
- 94 Register of authors
- 97 Instructions for contributors

Úvodom

---

*„Náš najväčší úspech nespočíva v tom, že nikdy nepadneme,
ale v tom, že sa zdvihneme vždy, kedykoľvek padneme.“*
Konfucius (552 – 479 p. n. l.)

Milí čitatelia,
slová čínskeho mysliteľa a zakladateľa konfucianizmu sa mi vynorili v mysli, keď som sa zamýšľala nad obsahom prvého úvodníka jubilejného 50. ročníka *Slovenskej hudby*. V záverečnom úvodníku posledného čísla predchádzajúceho ročníka som na základe poznania verdiktu odbornej komisie Fondu na podporu umenia, posudzujúcej žiadosti o grant v schéme 2.3.1 *Vydávanie a distribúcia tlačných časopisov*, nielen predostrela celkovú situáciu vychádzajúcu zo *Štruktúry podpornej činnosti Fondu na podporu umenia na rok 2024*, ale načrtla som aj reálne možnosti budúcnosti *Slovenskej hudby*. Nulová finančná podpora zo strany FPU, ktoré sa rozhodlo nepodporovať tzv. akademické časopisy (dodnes som nedostala relevantnú odpoveď na to, čo je a čo nie je „akademický časopis“ a prečo odbornej komisii FPU vadí „vedeckosť“), postavila redakciu pred rozhodnutie – ukončiť vydávanie časopisu, rozlúčiť sa s čitateľmi, alebo hľadať ďalšie možnosti podpory prostredníctvom grantov, sponzorov, mecénov... Vzhľadom na skutočnosť, že o rozhodnutí komisie FPU sme sa dozvedeli až tesne pred Vianocami, nevynárali sa pred nami veľké možnosti. Onedlho sa začal nový rok 2024 a redakcia *Slovenskej hudby* sa ocitla bez akýchkoľvek finančných prostriedkov. To, že sa dnes môžete začítať do prvého čísla jubilejného 50. ročníka *Slovenskej hudby* značí, že sme pre tento rok našli cestu... Naša vďačnosť patrí nielen Hudobnému fondu, ktorý fungovanie časopisu podporil v rámci svojej podpornej schémy, ale najmä Hudobnému centru, pod krídla ktorého sa *Slovenská hudba* ukryla. Vďaka iniciatíve Vladimíra Godára a ústretovosti PhDr. Igora Valentoviča, riaditeľa Hudobného centra, získala *Slovenská hudba* potrebnú podporu. Súčasne sa pred ňou otvorili nové možnosti prezentácie na stránkach Hudobného centra prostredníctvom elektronickej verzie časopisu, i prostredníctvom internetových stránok Hudobného centra. Hudobné centrum však nepredstavuje grantovú agentúru a nedisponuje ani grantovými schémami. Slovenská muzikologická asociácia (SMA), pod egidou ktorej *Slovenská hudba* v posledných rokoch vychádzala, pristúpila k spolupráci, a tak sa na stránkach časopisu môžete dočítať, že vydavateľom *Slovenskej hudby* je

Hudobné centrum v spolupráci so Slovenskou muzikologickou asociáciou. Tak teda *Slovenská hudba* ako bájný Fénix po štvrtý raz vstala z popola: história časopisu sa začala odvíjať v roku 1957, keď Zväz slovenských skladateľov začal vydávať mesačník *Slovenská hudba*, ktorého činnosť ukončil rok 1971 a nastupujúca normalizácia; po prvý raz vstal časopis z popola pod egidou Slovenskej hudobnej únie v roku 1991, ale dotácie z Ministerstva kultúry SR ustali v roku 1996; v roku 1997 sa vydávania ujalo novovzniknuté Národné hudobné centrum, ktoré sa ho však po niekoľkých rokoch vzdalo a časopis opätovne povstal pod egidou SMA, ktorá na jeho editovanie získavala financie najskôr z grantovej schémy Ministerstva kultúry SR, neskôr (po vzniku FPU) z grantovej schémy FPU. Až do roku 2023. V roku 2024 časopis znovu povstal, vrátiac sa pod Hudobné centrum, avšak s podielom Slovenskej muzikologickej asociácie. Podarí sa však *Slovenskú hudbu* udržať? To ukáže budúcnosť. Verím, že pokiaľ budú na Slovensku muzikológovia, hudobní publicisti, skladatelia či interpreti so záujmom o nové výskumy a nové myšlienky a pokiaľ bude vydávanie časopisu v rukách nadšných editorov, *Slovenská hudba* prežije.

Milí čitatelia, v prvom čísle jubilejného 50. ročníka prinášame hudobno-psychologickú štúdiu Kristiána Mikulovského *Emočné bloky v umeleckej činnosti*, ktorá reflektuje aktuálny a pre interpretov i skladateľov zaujímavý problém prekonávania emočných blokov v umeleckej praxi. Nasledujúce štúdie a úvaha sa venujú problematike hudobného a tanečného divadla na Slovensku. Prvou z nich je štúdia Zuzany Hubinskej a Andrey Gibalovej o súčasnej scéne tanečného divadla (*Tanečné divadlo na Slovensku*), druhou je zamyslenie sa Michaely Mojžišovej o súčasnosti slovenskej opernej tvorby (*Konvergenzie a divergenzie v slovenskej opernej tvorbe 21. storočia*) a treťou je úvaha Pavla Smolíka nad osudmi našej prvej opernej scény (*Opera SND v Bratislave: otázky, problémy, výzvy*). Na záver nášho čísla prinášame recenziu muzikologickej konferencie s medzinárodnou účasťou *Konvergenzie a divergenzie umení* z pera Pavla Brezinu.

Milí čitatelia, zámerne som si úvodnú štúdiu Slávky Kopčákovej o živote a tvorbe nedávno zosnulého významného slovenského muzikológa, skladateľa a pedagóga Ladislava Burlasa (*Završený život naplnený láskou k poznaniu a hudobnou krásou : Ad honorem Ladislav Burlas*) ponechala na záver môjho úvodníka. Pôvodne zamýšľaný nekrológ nad odchodom tejto významnej osobnosti sa rozrástol na štúdiu, čo nie je vôbec prekvapujúce vzhľadom na rozsah a záber činnosti Ladislava Burlasa. Univerzitný profesor Ladislav Burlas nás potichu opustil 11. februára t. r. a mne nedá, aby som neuviedla myšlienky dekana Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici Vojtecha Didiho, ktorý sa s ním pri odchode do zaslúženého odpočinku lúčil slovami:

„... veľký nemecký spisovateľ, filológ a filozof Goethe pri jednej príležitosti poznamenal: ‚Dokonalosť je vlastnosť božská. Túžiť po dokonalosti je vlastnosť ľudská.‘ A mám taký pocit, že nič lepšie nevystihuje Tvoje celoživotné počinanie ako práve tieto Goetheho slová: nie pochybovačnosť o možnosti poznania, akú nachádzame u antických skeptikov, ale silný duch, ktorý núti človeka k hľadaniu, poznaniu, k činu, silný duch, ktorý sa neuspokojuje s priemerným, bežným, dostatočným – ale duch, ktorý sa vyvíja k výšinám, k božskému, k dokonalému – to je Tvoja cesta [...] je náročné pochopiť tú silu, ktorá človeka dvíha nad zem; je náročné pochopiť, ducha ľudského, čo do výšavy pne sa – aj človeku aj stvoreniam, blúdiacim medzi božským

a ľudským. [...] Je málo ľudí, v ktorých sa tak silno ozýva imperatív po čine, tvorbe, práci a diele, ako sa ozýva v Tebe. Tvoje načúvanie hudbe sfér, Tvoje hudobné dielo, ktoré je odkazom z tejto dokonalej hudby – to je možné vysvetliť iba tak, že je v Tebe obsiahnutý lúč zo Svetla všehomíra, ktorým svietiš nám i svetu. [...] Ohromná vďaka Ti patrí, že si svojim dielom, ale aj svojou autoritou, svojim menom štítil to najkrajšie, duchovné a umelecké, na ktoré sme prisahali pri vzniku tejto školy. Malo to zmysel – nemôžem sa Ti viacej zavďačiť ako jedným úprimným slovom Ďakujem. Tvoju prácu a Tvoj vklad človek neocení – iba dejiny.“

K ďakovným slovám sa s tichou spomienkou pripája aj redakcia *Slovenskej hudby*.

Milí čitatelia, prajem Vám príjemné chvíle strávené so *Slovenskou hudbou* a dúfam, že Vám v tomto roku budeme opätovne prinášať pútavé témy, ktoré zaujmú Vašu pozornosť.

Alena Čierna

(3. 4. 1927 – 11. 2. 2024)

Završený život naplnený láskou k poznaniu a hudobnou krásou

Ad honorem Ladislav Burlas

Slávka Kopčáková

Úvod

Univerzitný profesor Ladislav Burlas, popredná osobnosť slovenskej hudobnej kultúry, muzikológ, pedagóg a hudobný skladateľ svoj elán, pracovitosť a umelecký talent vložil do služieb umeleckej kultúry počas bezmála siedmich desaťročí, v intenzívnom pracovnom nasadení v priebehu druhej polovice 20. storočia a 21. storočia. Toto obdivuhodné „angažmán“ mu neuberalo na silách, skôr naopak. Osudom daná príležitosť tvoriť umelecky aj vedecky, formovať niekoľko generácií mladých hudobníkov, hudobných tvorcov a hudobných pedagógov, byť neustále medzi mladými ľuďmi a medzi svojimi kolegami, to všetko mu vlievalo energiu a bolo zdrojom jeho šťastia, láskavosti a nápomoci ostatným. Osudom daná dlhovekosť sa pretla až vo veku 96 rokov, vo februári tohto roku, v pokojné nedeľné predpoludnie, keď dotýklo jeho vzácne srdce naplnené hudbou.

Životná cesta v ústrety hudbe a hudobnej vede

Ladislav Burlas sa narodil 3. apríla 1927 v Trnave.¹ Smrť milovanej matky v roku 1930 nebola najlepším štartom do života v medzivojnových časoch. Východiskom z tejto situácie bola láskavá starostlivosť otca, štvornohý kamarát na dvore rodinného domu a hudba, ktorá ho očarila v ranom detstve, keď si brnkal na klavíri, ktorý zostal po mame. Smútiaci otec ho ako trojročného poslal v rokoch 1930 – 1933 na tri roky na východ Československej republiky, do Moldavy nad Bodvou, kde sa oňho starala matkina sestra Žofia Torbíková. Vďaka rokom stráveným v tamojšej maďarskej materskej škôlke si už ako dieťa osvojil maďarčinu, netušiac, že aj tá je dôležitou výbavou budúceho hudobného historika.